

Egy (talán nem is olyan unalmas) rejtvény

Prímszám-e az alábbi (232 jegyű) N ?

Ha nem, mi az N prímtényező felbontása?

$N = 19276274018175879149728258618075604723624$
 $766255676791707832126202868380880300224282594$
 $030444150250819171958500030437290706251634854$
 $172352873659183259570701414651807239701767354$
 $992590740750472843834881228523751630228472029$
 20617035001

Akasztófa módszer

69 676 200	2
34 838 100	2
17 419 050	2
8 709 525	3
2 903 175	3
967 725	3
322 575	3
107 525	5
21 505	5
4 301	11
391	17
23	23
1	

$$N = a \cdot b, \quad a \leq b$$

$$\downarrow$$
$$a \leq \sqrt{N}$$

Ha $N \approx 1,93 \times 10^{231}$, akkor

$$\sqrt{N} \approx 4,39 \times 10^{115}$$

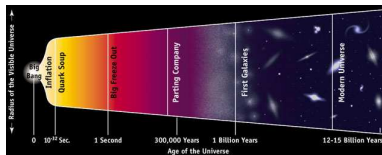
osztásra is szükség lehet
(ha N prím vagy két nagyon
közeli prím szorzata).

Katasztrófa módszer

- $N \approx 1,93 \times 10^{231} \Rightarrow \sqrt{N} \approx 4,39 \times 10^{115}$ osztás
- A leggyorsabb sci-fi szuperszámítógép:
 - az információ fénysebességgel terjed ($3 \times 10^8 m/s$)
 - egy processzor mérete: egy hidrogén atom átmérője ($5 \times 10^{-11} m$)
 - processzorok száma: a protonok száma az Univerzumban ($1,575 \times 10^{79}$)
 - $\Rightarrow 9,45 \times 10^{97}$ művelet (\approx osztás) másodpercenként
 - A $4,39 \times 10^{115}$ osztás időigénye: $\approx 4,65 \times 10^{17}$ másodperc

- Az Univerzum életkora:
 4.33×10^{17} másodperc

Mit nevezünk hatékony algoritmusnak?

A definíció...

- ...nem függhet egy konkrét számítógéptől;
futásidő \rightarrow **lépésszám**
- ...nem adhat meg univerzális időkorlátot;
- ...meg kell engedje, hogy a futásidő függjön **az input méretétől**.

Mit nevezünk hatékony algoritmusnak?

Az input **mérete**: \approx a tárolásához szükséges memória mérete (pl. bájtok száma).

Például:

$N = 1927627401817587914972825861807\dots$ (232 számjegy)

Az input **mérete**: $n = 232$

Mit nevezünk hatékony algoritmusnak?

Az input mérete: n	„A” Algoritmus futásideje: 1.2^n	„B” Algoritmus futásideje: $100 \cdot n^5$
20	38,34	$3,2 \times 10^8$
50	$9,1 \times 10^3$	$3,13 \times 10^{10}$
100	$8,28 \times 10^7$	1×10^{12}
200	$6,86 \times 10^{15}$	$3,2 \times 10^{13}$
1000	$1,52 \times 10^{79}$	1×10^{17}
2000	$2,3 \times 10^{158}$	$3,2 \times 10^{18}$

Definíció

Egy algoritmus akkor **polinomiális futásidejű**, ha léteznek olyan $c > 0$ és $k > 0$ konstansok, hogy az algoritmus megáll legföljebb $c \cdot n^k$ lépés után minden n méretű input esetén.

Általában a **polinomiális algoritmusok** tekinthetők a gyakorlatban hatékonyak.

Mit nevezünk hatékony algoritmusnak?

Az input mérete: n	„A” Algoritmus futásideje: 1.2^n	„B” Algoritmus futásideje: $100 \cdot n^5$
20	38,34	$3,2 \times 10^8$
50	$9,1 \times 10^3$	$3,13 \times 10^{10}$
100	$8,28 \times 10^7$	1×10^{12}
200	$6,86 \times 10^{15}$	$3,2 \times 10^{13}$
1000	$1,52 \times 10^{79}$	1×10^{17}
2000	$2,3 \times 10^{158}$	$3,2 \times 10^{18}$

Hasznos tény Analízisből:

ha $a > 1$, akkor az a^n **exponenciális függvény** „idővel túlnő” minden polinomfüggvényt.

(Precízen: minden rögzített $a > 1$ és $c, k \geq 0$ esetén van olyan n_0 küszöb, hogy $a^n > c \cdot n^k$, ha $n \geq n_0$.)

Ezért (például) az „A” algoritmus **NEM** polinomiális futásidejű!

Számelméleti algoritmusok

Számelméleti algoritmus: az input és az output is néhány egész számból áll.

Példa: írásbeli összeadás (Input: $a, b \in \mathbb{N}$, Output: $a + b$)

```
  376067500620631546788072394447804559247439685
+  178938803682342419767517030643710875679678
-----
                                ...70123119363
```

a : k jegyű, b : ℓ jegyű (és $k \geq \ell$) \implies input mérete: $n = k + \ell$

Az írásbeli összeadás jegyenként fix számú, mondjuk legföljebb c darab elemi bitműveletet végez.

Ezért a lépésszáma $\leq c \cdot k \leq c \cdot n$

Így az írásbeli összeadás **polinomiális futásidejű algoritmus**.

(Sőt: **lineáris futásidejű**: a lépésszáma $\leq c \cdot n^1$.)

Számelméleti algoritmusok

Példa: akasztófa módszer (Input: $N \in \mathbb{N}$)

N : n jegyű $\implies 10^{n-1} \leq N < 10^n$

\sqrt{N} osztásra is szükség lehet:

$$\sqrt{N} \geq \sqrt{10^{n-1}} = (\sqrt{10})^{n-1} > 2^n \quad (\text{ha } n \geq 3)$$

Mivel a 2^n exponenciális függvény „idővel túlnő” minden polinomfüggvényt, ezért az akasztófa módszer **NEM polinomiális futásidejű** (és így a gyakorlatban „nagy számokra” használhatatlan).

Ha egy számelméleti algoritmus az input szám(ok) **értékével** (vagy pl. azok négyzetgyökével) arányos számú lépést tesz, akkor az **NEM polinomiális futásidejű**.

Ugyanis: az **input méretétől**, vagyis a **számjegyek számától** a szám értéke **exponenciálisan** függ.

Számelméleti algoritmusok

Mennyi a **számjegyek száma** (vagyis az **input mérete**)?

$$a: n \text{ jegyű} \implies 10^{n-1} \leq a < 10^n$$
$$n - 1 \leq \lg a < n$$

Az a **számjegyeinek száma** 10-es számrendszerben: $\approx \lg a$.

Ha a számrendszer alapja t (például $t = 2$ vagy $t = 16$, stb): az a **számjegyeinek száma** $\approx \log_t a$.

Például 10-esről 2-es számrendszerre áttérve:

$$\log_2 a = \frac{\log_{10} a}{\log_{10} 2} \approx 3,32 \cdot \log_{10} a.$$

Ezért a **polinomiális futásidő** szempontjából **teljesen mindegy**,
hogy az input milyen számrendszerben van megadva:
az **input méretét** a számrendszerváltás csak egy rögzített
konstansszorosóra változtatja.

Összefoglalva:

A számelméleti algoritmusok esetében

- az **input mérete** az input számok összes **számjegyeinek száma**,
- ami lényegében azonos az input számok logaritmusainak összegével (ahol a logaritmus alapja most mindegy);
- az algoritmus akkor **polinomiális futásidejű**, ha a lépésszáma $\leq c \cdot n^k$, ahol n az input számok összes számjegyeinek száma (és c és k rögzített);
- ha az algoritmus lépésszáma például az egyik input számmal arányos, akkor az **NEM polinomiális futásidejű**, mert a szám értéke a **számjegyei számának exponenciális függvénye**, ami „idővel túlnő” minden **polinomfüggvényt**.